

Στο Μέτωπο

Γιώτα Κριλή

Ο καθηγητής Βρασίδας Καραλής θα παρουσιάσει το βιβλίο Στο μέτωπο την Κυριακή 7 Μαΐου στις 5 μμ. στη Λέσχη της Ελληνικής Ορθόδοξης Κοινότητας Σύδνεϋ, Lakemba

Μέρος 22^ο

Ο πρώην διμοιρίτης Ηλίας Τσαμάκος, ο δάσκαλος, είχε αποσπαστεί στο Γραφείο Τύπου, που στεγαζόταν στο Ελληνικό Προξενείο. Εκείνο το απόγευμα υποδέχτηκαν το δημοσιογράφο Δοξάρη, απεσταλμένο Αθηναϊκής εφημερίδας. Ο τριανταπεντάρης διευθυντής, Μιχαήλ Ροδάς, μελαχρινός, με μαύρα εκφραστικά μάτια και μια μικρή νύξη φαλάκρας πάνω από το κούτελο, στεκόταν όρθιος πίσω από το γραφείο του. Φαινόταν καταβεβλημένος.

- Κύριε Δοξάρη, θα σας περιγράψω περιεκτικά την κατάσταση. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η αντίσταση ήταν οργανωμένη. Απ' ό,τι φαίνεται, ήταν μάλλον τοπική, χωρίς οδηγίες από την Υψηλή Πύλη. Δυστυχώς, δεν είχαν παρθεί προληπτικά μέτρα. Οι συμπλοκές χαροποίησαν τους εχθρούς μας και λάβωσαν τον ελληνισμό. Είναι ευτύχημα που ο ελληνικός στρατός επέβαλε αμέσως την τάξη. Παρότι που η Οθωμανική Αυτοκρατορία είναι πτημένη, οι Νεότουρκοι συνωμοτούν. Θα κάνω μια σύντομη αναδρομή.

Όπως γνωρίζετε, η καταδίωξη των Ελλήνων ξεκίνησε το 1908 με το συνταγματικό πολίτευμα των Νεότουρκων. Σε συνέδριό τους το 1911 στη Θεσσαλονίκη δήλωσαν:

Πρέπει να εμποδίσουμε την ανάταξη των χριστιανικών πληθυσμών και γενικά όλων των μειονοτήτων. Πρέπει να φροντίσουμε να τους ελαττώσουμε αριθμητικά και τελικά να τους εξοντώσουμε.

Η κατάσταση επιδεινώθηκε από το 1914 και μετά. Δημεύτηκαν και σφετερίστηκαν ελληνικές περιουσίες. Εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες εκτοπίστηκαν από τις παραλιακές πόλεις, όπως η Πέργαμος, η Φώκαια, ο Τσεσμές και το Καράμπουρον. Πολλοί έγιναν πρόσφυγες και πολλοί άλλοι στάλθηκαν στο εσωτερικό της Ανατολής, άνδρες και νέα παιδιά στα «Αμελέ Ταμπουρού». Δυστυχώς, η γερμανόφιλη κυβέρνηση της Ελλάδας κώφευε στις απελπισμένες κραυγές των προσφύγων που ζητούσαν βοήθεια. Όταν ο επίσκοπος του Πέραν πήγε στην Αθήνα εκ μέρους των πατριρχείων διά να επικαλεσθεί βοήθεια, η βασίλισσα τον πρόσταξε: «Να επιστρέψετε αμέσως εις την Κωνσταντινούπολιν. Η θέλησις του Βασιλέως είναι να τα έχετε καλά με τους Τούρκους». Ο μόνος που συμπαραστάθηκε και υπεράσπισε τους πρόσφυγες ήταν ο μητροπολίτης

Χρυσόστομος. Οργάνωσε εθελοντικό «Στρατό Σωτηρίας», τον εφοδίασε με χρήματα, τρόφιμα, ρουχισμό και πλοία και περιμάζεψε τους πρόσφυγες από τα κατσάβραχα στις παραλίες και απ' άλλα μέρη. Εκείνοι που κατέφταναν εδώ, μπουλούκια-μπουλούκια, έβρισκαν άσυλο στον αυλόγυρο της εκκλησίας μέχρι που μπάρκαραν για τα νησιά. Τα γραφεία της Μητρόπολης είχαν μεταβληθεί σε πολιτικά στέκια, όπου συντάσσονταν εκθέσεις και στέλνονταν στις κυβερνήσεις των ξένων με αποτέλεσμα να συσταθεί, από τους πρεσβευτές τους, ανακριτική επιτροπή στην Κωνσταντινούπολη και να σταλθεί στη Σμύρνη. Ο νομάρχης της Σμύρνης, ο μισέλληνας Ραχμή μπέης, τιμώρησε τον μητροπολίτη για αυτές τις δραστηριότητές του. Τον εξόρισε και συνάμα απέλασε και τους δημοσιογράφους που καυτηρίαζαν τις θηριωδίες των Τούρκων.

Μετά την ανακωχή του Μούδρου η κατάσταση άλλαξε και στο τέλος του περασμένου χρόνου επέστρεψε ο μητροπολίτης Χρυσόστομος. Εκείνες τις ημέρες άραξε στο λιμάνι και το αντιτορπιλικό πλοίο «Λέων». Ο κυβερνήτης του, ο Ηλίας Μαρουδής, είχε αποστολή να αντιπροσωπεύσει την Ελλάδα ανάμεσα στα πλοία των συμμάχων μας. Και στις αρχές του χρόνου κατέφτασε στο λιμάνι και το πλωτό νοσοκομείο «Αμφιρίτη» φέρνοντας την πρώτη αποστολή του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού. Οι καταστροφές από τον μακροχρόνιο πόλεμο έχουν επιδεινώσει τις ασθένειες και τις επιδημίες και ήταν θεόσταλη εκείνη αποστολή.

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός επιτελεί μεγάλο ανθρωπιστικό έργο. Ιδρύθηκαν ιατρεία στις κεντρικές συνοικίες και προσφέρουν δωρεάν περίθαλψη σε όλες τις εθνότητες χωρίς διάκριση. Μάλιστα, οι Τούρκοι ονομάζουν τον αρχίατρο Βασίλειο Τσουνούκα «Άγγελος Θεού». Η εκκλησία επιτελεί το φιλανθρωπικό της έργο και οι ιερείς κηρύσσουν την αγάπη του Θεού. Ο συμρναϊκός τύπος τηρεί αντιμενική στάση, και οι πρόσφατες πολυμέριμες προκλήσεις του Βενιζέλου εκτιμήθηκαν από όλους. Υψώσαμε τη λευκή σημαία της ειρήνης, της αγάπης, του δικαίου και της επιστήμης. Όμως οι Τούρκοι απαντούν με το κήρυγμα του φυλετικού μίσους.

Όπως γνωρίζετε, αυτές τις μέρες είναι εδώ και ο αντιπρόεδρος Εμμανουήλ Ρέπουλης. Ο Άγγλος ναύαρχος Κάλθορπ τον κατατόπισε για τις συγκρούσεις. Παρά ταύτα, ο κύριος Ρέπουλης

δήλωσε ότι: «Η Ελληνική Κυβέρνησις, καίτοι ουδεμίαν ευθύνην δύναται να φέρη διά τα γεγονότα της 2ας Μαΐου και τας αταξίας εις τα διάφορα καταστήματα και τας αποθήκας, καθόσον απεδείχθη ότι την ευθύνην ολόκληρον υπέχουν οι Τούρκοι. ...εν τούτοις εις πιστοποίησιν των καλλιτέρων διαθέσεων της απέναντι των παθόντων, αποδέχεται όπως αποζημιωθούν επί τη βάσει των εκτιμήσεων...». Επιπλέον τόνισε την ανθρωπιστική αποστολή της Ελλάδος και ότι είναι ανάγκη όπως οι δυο λαοί, Έλληνες και Τούρκοι, συμβιώσουν αδελφωμένοι στο μέλλον, ξεχνώντας το αιματηρό και τόσο τραγικό παρελθόν. Η γενναιοδωρία του εκτιμήθηκε από όλες τις εθνότητες.

Επιτρέψτε μου να διαβάσω ένα μικρό απόσπασμα από τη διαταγή του συνταγματάρχη Ζαφειρίου.

...Σεβασθήτε τον Νόμον, το Δίκαιον και τας υπάρχουσας πολιτικές και στρατιωτικές αρχάς. Σεβασθήτε την ατομικήν ελευθερίαν και τας θρησκευτικές πεποιθήσεις των αλλοθρήσκων συμπατριωτών σας και αδελφών σας. Το φέσιον των Μουσουλμάνων έχει την αυτήν αξίαν με το φέσιον του Ευζώνου, το στρατιωτικόν πληθίκιον και το ευρωπαϊκόν κάλυμμα. Πάσαι αι θρησκείαι έχουσι τον αυτόν εκπολιτιστικόν προορισμόν, είναι απολύτως σεβασταί...

- Κύριε Ροδά, κατά τη γνώμη σας, ποιος έχει την ευθύνη για τις συμπλοκές;

- Αναμφισβήτητα, η ευθύνη ανήκει εξ ολοκλήρου στους συμμαχικούς ναύαρχους. Έπρεπε να είχαν απομακρύνει τον τουρκικό στρατό. Έπρεπε να τον είχαν αφοπλίσει. Η Ανακωχή του Μούδρου περιλαμβάνει και τους όρους αφοπλισμού της Τουρκίας. Οι Άγγλοι αξιωματικοί είχαν αναλάβει τον αφοπλισμό στη Σμύρνη αλλά δεν τον έπραξαν. Οι ναύαρχοι είχαν προειδοποιηθεί για διάφορες επικίνδυνες κινήσεις, όπως την οργάνωση ομάδων στους τουρκικούς στρατώνες και την κυκλοφορία προκηρύξεων, που δήλωναν ότι θα επιτεθούν στον ελληνικό στρατό. Όπως και το άνοιγμα των φυλακών, που φρουρούσαν οι Ιταλοί, την προηγούμενη νύχτα. Αφέθηκαν ελεύθεροι εκατοντάδες φυλακισμένων, ανάμεσά τους κάμποσοι διάσημοι Τούρκοι εγκληματίες που προστέθηκαν στο Νεοτουρκικό Κομιτάτο και στους εθνικούς ομίλους του Νουρεντίν. Όμως ο Άγγλος ναύαρχος το μόνο που έκανε ήταν να στέλνει διακοινώσεις και απειλές στις τουρκικές αρχές και να τις καθιστά υπεύθυνες για την τάξη.

Η κατάσταση επιδεινώθηκε από το 1914 και μετά. Δημεύτηκαν και σφετερίστηκαν ελληνικές περιουσίες. Εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες εκτοπίστηκαν από τις παραλιακές πόλεις